

DRIJVER EN PARTNERS

• management en advies •

Drijver en Partners
Kelvinring 54
2952 BG Alblaserdam

tel: 010 -2112121
info@drijver-en-partners.nl
www.drijver-en-partners.nl

Onderzoek tarieven sportaccommodaties

In opdracht van

Gemeente Dordrecht

Spuiboulevard 300

T 078-7704365 E: as.verkerk@dordrecht.nl

Datum:

27 juli 2022

Referentie:

2106RV

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Onderzoeksvragen	3
1.3 Scope	3
1.4 Leeswijzer	4
2 Tarieven Dordrecht vergeleken	5
2.1 Tarieven binnensport	5
2.2 Tarieven buitensport: voetbalvelden	7
2.3 Tarieven overige buitensporten	9
2.4 Tarieven zwembaden	12
2.5 Tarieven ijshal	14
2.6 Achtergrond tariefopbouw Dordrecht	15
3 Subsidies voor sportaccommodaties	16
4 Kostprijs van sportaccommodaties	19
4.1 Inleiding	19
4.2 Binnensportaccommodaties	19
4.3 Voetbalvelden	20
4.4 Hockeyvelden	21
4.5 Korfbalvelden	21
4.6 Honk- en softbalvelden	21
4.7 Atletiekbaan	22
4.8 Tennis en padelbanen	22
4.9 25 meter en 50 meter bassin	23
4.10 IJshal	24
4.11 Conclusies dekingsgraad	24
5 Gebruik en bijdrage/contributies door sporters	25
5.1 Inleiding	25
5.2 Seniorleden	25
5.3 Junior-leden (12-jaar)	27
5.4 Huur per sporter	29
6 Samenvatting en mogelijkheden	30
6.1 Samenvatting	30
6.2 Ontwikkelingen die relevant zijn voor tarieven en subsidies in de sport	33
6.3 Sturen op beleidsdoelen via tarieven en subsidies	34
6.4 Adviezen aanpassingen subsidies en tarieven	35

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de gemeentelijke Toekomstvisie Sportparken (2015) zijn diverse opgaven benoemd, waaronder de opgaven dat verenigingen en sporters meer moeten gaan betalen en het aanpassen van de tarievenstructuur aan de beleidsdoelen. Begin 2021 heeft de Rekenkamercommissie het sportaccommodatiebeleid onderzocht en vastgesteld dat de tarievenstructuur niet is aangepast. De gemeente Dordrecht heeft Drijver en Partners gevraagd een onderzoek te doen naar het tarievenbeleid voor sportaccommodaties. Het gaat om een inventariserend onderzoek op basis waarvan de gemeenteraad mogelijk kaders kan stellen voor een nieuw tarieven- en subsidiebeleid voor sportaccommodaties. Het ontwikkelen van een concreet nieuw tarieven- en subsidiestelsel gebeurt eventueel later in een volgende fase, nadat de gemeenteraad de kaders heeft vastgesteld.

1.2 Onderzoeksvragen

Vanuit de gemeente zijn 12 onderzoeksvragen gesteld. De volgorde van de vragen is door ons iets aangepast, waarbij vraag 1 tot en met 8 meer inventariserend zijn en de vragen 9 tot en met 12 een meer adviserend karakter hebben.

Inzicht/inventarisatie en analyse

1. Wat zijn de tarieven voor de sportaccommodaties in Dordrecht?
2. Waarop zijn de tarieven voor sportaccommodaties in Dordrecht gebaseerd? (historie, kostprijsdekkend of...)
3. Wat zijn de tarieven landelijk (VSG)/regio/andere gemeenten – benchmark?
4. Welke subsidies zijn er in Dordrecht in relatie tot sportaccommodaties?
5. Welke subsidies in relatie tot sportaccommodaties zijn er landelijk/andere gemeenten?
6. Wat is de kostprijs van de verschillende sportaccommodaties in Dordrecht, wat zijn de exploitatieberekeningen van de verschillende sportaccommodaties?
7. Creëren van inzicht in gebruikers per sport en contributies die leden betalen
8. Hoe verhouden de tarieven zich tot elkaar

Beleid en advies

9. Wat is het doel van de verschillende subsidies in Dordrecht, waarom zijn ze er en waaraan dragen ze bij?
10. Welke ontwikkelingen zijn er landelijk die van invloed kunnen zijn op tarieven en/of subsidies?
11. Hoe kunnen we met tarieven en subsidies sturen op sportbeleid in Dordrecht?
12. Welk stelsel voor tarieven en subsidies zou bij een gemeente als Dordrecht passen gericht op de toekomst? Wat zijn mogelijke tarieven-/subsidiesystematieken die bij de sportaccommodaties in Dordrecht passen? Moet het tarieven en subsidiebeleid in Dordrecht aangepast worden? Meer gelijkheid binnen- en buitensport?

1.3 Scope

Het onderzoek richt zich op de binnensportaccommodaties, de buitensportaccommodaties, het zwembad, de ijsshal en de tennisaccommodaties (privaat en 2 bij voetbalverenigingen).

1.4 Leeswijzer

Bij het analyseren van huurtarieven onderscheiden we verschillende invalshoeken:

- De huur ten opzichte van de kostprijs (dekkingsgraad)
- De huur ten opzichte van regiogemeenten of gemeenten van vergelijkbare grootte (benchmark)
- De contributie die sporters zelf betalen
- De huur omgeslagen per actief (spelend) lid.

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de tarieven van de gemeentelijke sportaccommodaties in Dordrecht voor het seizoen 2021-2022.

In hoofdstuk 3 behandelen we de huidige subsidieregelingen.

De kostprijs van de accommodaties is uitgewerkt in hoofdstuk 4.

Hoofdstuk 5 geeft inzicht in de bijdrage die de sporter zelf betaalt via contributies en we geven inzicht in de huur per spelend lid.

Hoofdstuk 6 besluit met een samenvatting en schetst de mogelijkheden voor het subsidie- en tarievenbeleid in Dordrecht.

In de rapportage worden op diverse plaatsen de tarieven van verschillende soorten sportaccommodaties vergeleken tussen gemeenten. Het was niet altijd mogelijk om dezelfde gemeenten daarbij te hanteren, omdat ofwel niet alle soorten accommodaties in alle gemeenten beschikbaar zijn ofwel omdat gegevens niet beschikbaar waren.

2 Tarieven Dordrecht vergeleken

2.1 Tarieven binnensport

Er zijn vier type binnensportaccommodaties: de sporthal, de sportzaal of spelzaal, het gymlokaal of gymzaal en sporttak specifieke accommodaties zoals in Dordrecht een turnhal.

De **sporthal** is de grootste binnensportaccommodatie met een sportvloer van ten minste 20 x 40 meter en een vrije hoogte van 7 meter. Sporten zoals handbal, zaalhockey, korfbal en futsal vragen in de zaal een sportveld van 20 x 40 meter met bijbehorende uitloop. Er zijn sporthallen met 1.056 m² sportvloer (24x44) maar er zijn ook grotere varianten (bijvoorbeeld 28x44, 28x48 of 32x45). De sporthal Sportboulevard is een grote sporthal. De hal is 1.500 m² en dat is 500 m² per zaaldeel.

De **sportzaal of spelzaal** is een tussenvorm tussen een sporthal en een gymlokaal. De twee meest voorkomende afmetingen zijn een sportzaal van 22x28 meter (2 zaaldelen) of 16x28 meter (1 zaaldeel). Sportzalen zijn 7 meter hoog en daarom geschikt voor volleybal, basketbal en badminton. Alle spelzalen in Dordrecht hebben een afmeting van 22x28 meter.

Het **gymlokaal** of gymzaal is de kleinste binnensportaccommodatie. Gymlokalen zijn in eerste instantie bedoeld voor het bewegingsonderwijs en zijn klein (sportvloer meestal 252 m² of 308 m² en 5,5 meter vrije hoogte). Voor verenigingssport zijn gymlokalen beperkt bruikbaar (trainen jongste jeugd et cetera).

Het verenigingsstarief voor een sporthal is in Dordrecht € 49,70 per uur (tot 6 maanden) en na 6 maanden is de huur € 29,50/uur. Stel dat een vereniging 40 weken een hal huurt, dan komt het tarief uit op (gemiddeld) € 42,63.¹ Bij de spelzalen is het tarief € 35,60 voor de eerste 6 maanden en daarna € 21,00 per uur. Bij de spelzalen Sport+ en Professor Waterinklaan is een beheerder aanwezig en daar ligt het tarief circa 10% hoger.

Tabel 2.1 Tarieven binnensport Dordrecht, 2021-2022

	sporthal 1/1 hal	Sporthal 2/3 hal	Sporthal 1/3 hal	gymzaal	Sportzaal spelzaal	Spelzaal +beheerder
verenigingsstarief < 6 mnd	€ 49,70	€ 33,20	€ 16,70	€ 14,20	€ 35,60	€ 39,45
verenigingsstarief > 6 mnd	€ 29,50	€ 19,70	€ 10,00	€ 14,20	€ 21,00	€ 23,25
verenigingsstarief bij 40 weken (als voorbeeld)	€ 42,63	€ 28,48	€ 14,36	€ 14,20	€ 30,49	€ 33,78
commercieel	€ 172,90					

Ontwikkeling tarieven 2022-2023

Optisport heeft de *verenigingsstarieven* voor de sporthal, de turnhal, het zwembad en de ijshal in de Sportboulevard voor het seizoen 2022-2023 met 10,7% verhoogd. Dit past binnen de contractuele afspraken. De gemeente zal de tarieven voor de buitensportaccommodaties en de overige binnensportaccommodaties (spelzalen, gymzalen) met 1,3% verhogen. Het verenigingsstarief voor een sporthal voor 40 weken gaat dan van € 42,63 naar € 47,18 per uur. Het verschil tussen beide verhogingen komt doordat er verschillende indexen worden gehanteerd (CAO Sport en Recreatie bij de gemeente en CBS Consumentenprijsindex Huishoudens door Optisport).

¹ 26 weken x € 49,70 en 14 weken ; € 29,50.

Sporthaltarief Dordrecht in de regio erg laag

De tarieven voor een sporthal voor structureel verenigingsgebruik variëren in de regio van circa € 45 tot € 64 per uur (zie tabel 2.2). In Barendrecht is het tarief € 36,70 voor een standaard sporthal en € 51,00 voor een extra grote sporthal. Gemiddeld is het tarief voor een sporthal € 52,60. Het tarief in Dordrecht ligt met € 42,63 (bij 40 weken) duidelijk lager. Het tarief voor een sport- of spelzaal ligt in Dordrecht op circa € 30 en dat is weer hoger dan de tarieven in de regio. Het tarief voor een gymzaal is in Barendrecht erg laag met € 9,62 en in Zwijndrecht met 20,50 relatief hoog. Ook landelijk zijn deze waarden laag respectievelijk hoog voor een gymzaal. Het tarief voor een gymzaal in Dordrecht wijkt niet af van het gemiddelde tarief in de regio.

Tabel 2.2 Binnensporttarieven regio 2021-2022, langdurig verenigingsgebruik

	1/1 hal	2/3 hal	1/3 hal	gymzaal	Sport/spelzaal
Dordrecht	€ 29,50-€ 49,70	€ 19,70-€ 33,20	€ 10,00-€ 16,70	€ 14,20	€ 21,00-€ 35,60
Dordrecht tarief bij 40 weken	€ 42,63	€ 28,48	€ 14,36	€ 14,20	€ 30,49
Barendrecht	€ 36,70 /€ 51,00*		€ 14,10/ € 17,70	€ 20,50	€ 24,10
Zwijndrecht	€ 46,57	€ 31,00	€ 15,53	€ 9,62	€ 15,56
Papendrecht	€ 48,45	€ 36,30	€ 18,15	€ 12,70	
Hardinxveld- Giessendam	€ 58,00	€ 38,70	€ 19,30		
Rotterdam	€ 63,30			€ 15,95	
HIA	€ 64,19	€ 43,13	€ 26,96		
Gemiddeld regio	€ 52,60			€ 14,69	€ 19,83

* Lage tarief geldt voor standaard sporthal met sportvloer 24x44 meter (1.056 m²) en hoge tarief voor extra grote sporthal (1.530 m²).

Wanneer we de sporthaltarieven in Dordrecht vergelijken met gemeenten van vergelijkbare grootte, dan is het tarief voor een sporthal in Dordrecht wederom laag. Dordrecht heeft met Alkmaar en Leeuwarden de laagste tarieven.

Sommige grote gemeenten hebben lagere tarieven voor een sporthal, maar dat zijn wel uitzonderingen. Ter vergelijking; het tarief voor een sporthal is in Amsterdam is € 40,27, tegenover € 52,92 in Eindhoven, € 58 in Den Haag, € 63,30 in Rotterdam en € 67,81 in Utrecht.

Vanuit de stichtingen die de verenigingshallen exploiteren in Dordrecht is meermaals aangegeven dat het sporthaltarief in Dordrecht (te) laag is.

Tabel 2.3 Binnensporttarieven 2021-2022, gemeenten 100.000-132.000 inwoners, langdurig verenigingsgebruik

	1/1 hal	2/3 hal	1/3 hal	gymzaal	sportzaal
Dordrecht	€ 29,50-€ 49,70	€ 19,70-€ 33,20	€ 10,00-€ 16,70	€ 14,20	€ 21,00-€ 35,60
Dordrecht tarief bij 40 weken	€ 42,63	€ 28,48	€ 14,36	€ 14,20	€ 30,49
Leeuwarden	€ 41,65	€ 32,20	€ 16,10	€ 14,50	
Alkmaar	€ 44,60			€ 17,63	
Maastricht hal 24x44	€ 42,75	€ 28,50		€ 12,00	€ 16,00
Maastricht hal 28x48 +	€ 51,00	€ 34,00			
Leiden	€ 55,85			€ 18,06	€ 35,60
Zoetermeer	€ 55,86			€ 11,96	€ 23,81
Ede	€ 57,30	€ 42,20	€ 26,40	€ 14,40	€ 26,40
Delft	€ 64,35		€ 27,66	€ 20,96	€ 27,66
Zwolle	€ 84,47			€ 22,75	€ 42,24
gemiddeld	€ 52,73	€ 31,32	€ 20,04	€ 16,27	€ 27,53

Conclusie binnensporttarieven

Het verenigingstarief voor een sporthal voor structureel gebruik (bij 40 weken € 42,63) is in Dordrecht veel lager dan het gemiddelde sporthaltarief in de regio (€ 52,60) of onder gemeenten met een vergelijkbaar inwoneraantal als Dordrecht (€ 52,73). Het verschil is circa € 10 per uur. Bij 1.100 a 1.200 verenigingsuren in een sporthal scheelt dat op jaarbasis € 11.000 à € 12.000 per sporthal.

Het tarief voor structureel gebruik van een spelzaal of sportzaal is in Dordrecht circa € 30,50- en onder gemeenten van vergelijkbare grootte is iets lager (afgerond € 27,50).

Voor een gymzaal is het tarief in Dordrecht € 14,20 en dat wijkt nauwelijks af van het gemiddelde van de regio (€ 14,69), terwijl het gemiddelde gymzaaltarief onder gemeenten van vergelijkbare grootte maar iets hoger ligt (€ 16,27).

2.2 Tarieven buitensport: voetbalvelden

In de binnensport is het gebruikelijk dat men een tarief rekent per uur. In de buitensport zijn er verschillende methoden. Er zijn gemeenten die een tarief per veld per seizoen hanteren, zoals de gemeente Dordrecht. Maar er zijn ook gemeenten die werken met een tarief per uur, of met een tarief voor een wedstrijddag en per trainingsoor of met een huurtarief voor een compleet complex per jaar (niet uitgesplitst per veld). En er zijn gemeenten waarbij de verenigingen zelf exploiteren met een exploitatiebijdrage van de gemeente.

In Dordrecht is het tarief voor een natuurgras voetbalveld € 4.348,- per seizoen. Voor een kunstgrasveld is de huur € 11.467,00. Dat is 2,6 x het tarief van een natuurgrasveld. De exploitatiekosten van een kunstgrasveld zijn ongeveer 2,5 à 3 keer hoger dan een natuurgrasveld, dus die verhouding is op zich logisch. Hybride-velden zijn een verzamelterm voor natuurgrasvelden met een kunststof-garen daarin verwerkt. Qua exploitatiekosten zitten de kosten tussen een gewoon natuurgrasveld en een kunstgrasveld in. Het tarief voor een hybride veld is in Dordrecht € 5.674,- per seizoen².

Tabel 2.4 laat de gemeenten in de regio zien die een tarief per seizoen hanteren. De tarieven voor een natuurgrasveld variëren van € 2.866 (Hardinxveld-Giessendam) tot € 4.691 in Papendrecht. In alle gevallen is het huur van een veld exclusief kleedkamers. De tarieven voor een kunstgrasveld variëren van grofweg € 10.000 tot € 17.500 per veld. In tabel 2.5 vergelijken we de situatie met andere grotere steden.

Tabel 2.4 Tarieven voetbalvelden Dordrecht en regio

		voetbal	voetbal	voetbal
per seizoen		natuurgras	hybride	kunstgras
Dordrecht	2021-2022	€ 4.348	€ 5.674	€ 11.467
Papendrecht	2022	€ 4.691	€ 8.342	€ 17.571
Hardinxveld-Giessendam	2022	€ 2.866		€ 17.430
Zwijndrecht	2022	€ 3.695		€ 9.936

Het tarief van een natuurgrasveld in Dordrecht wijkt nauwelijks af van het gemiddelde tarief in grotere steden. Bij kunstgras ligt het tarief in Dordrecht ongeveer € 2000 hoger dan gemiddeld in grotere steden. Maar Papendrecht en Hardinxveld-Giessendam hanteren weer veel hogere tarieven voor kunstgras. De exploitatiekosten van een kunstgrasveld zijn op

² Dordrecht heeft slechts 2 hybride velden.

jaarbasis ongeveer € 50.000 per jaar en 2,5 tot 3 keer zo duur als een natuurgrasveld. Bij de hogere kosten voor een kunstgrasveld geldt wel dat een kunstgrasveld tot 1.500 uur bespeelbaar is op jaarbasis, terwijl de capaciteit van een natuurgras wedstrijdveld circa 250 tot 300 uur is en een natuurgras trainingsveld circa 600 tot 700 uur bespeeld kan worden.

Tabel 2.5 Tarieven voetbalvelden Dordrecht en grotere gemeenten

per seizoen		Natuurgras- veld	Hybride veld	trainingsveld	kunstgras
Dordrecht	2021-2022	€ 4.348	€ 5.674		€ 11.467
Deventer	2020	€ 2.281		€ 2.281	€ 6.150
Venlo	2021	€ 3.598	€ 3.598	€ 1.799	€ 10.795
Eindhoven	2021/2022	€ 3.793			€ 6.993
Velsen	2021/2022	€ 4.196	€ 4.196	€ 4.196	€ 12.588
Almere	2022	€ 4.269			€ 10.880
Zwolle	2022	€ 5.643		€ 6.612	€ 12.850
Den Haag	2022	€ 6.196	€ 6.196	€ 6.196	€ 6.196
Gemiddeld grotere gemeenten		€ 4.282	€ 4.663	€ 4.217	€ 9.493

2.3 Tarieven overige buitensporten

Hockey

Kunstgras hockeyvelden zijn er in drie varianten: de zand ingestrooide kunstgrasvelden, de semiwater velden en de volwater velden (geen infill). DMHC beschikt in Dordrecht over één zand ingestrooid kunstgrasveld, twee semi-watervelden en één volwaterveld. Het tarief volgens het tarievenoverzicht zou in Dordrecht € 8.491 bedragen voor alle veldtypen, maar dat is feitelijk niet correct, want gemeente en DMHC hebben in de periode 2012-2017 afspraken gemaakt waardoor DMHC meer betaalt dan het standaardtarief voor opwaardering naar (2) semiwater en een volwaterveld.

In 2020/2021 betaalt DMHC € 64.803 aan huur (dat is € 31.571 extra ten opzichte van het standaardtarief). In 2021/2022 is dat door de indexering (+2,5%) € 66.423,08. Het tarief voor 1 zand ingestrooid kunstgrasveld is € 8.491, zodat € 57.932 resteert voor 2 semi-watervelden en 1 volwaterveld. Op basis van normberekeningen is het tarief te bepalen voor een semiwater en volwater veld.

Tabel 2.6 Tarieven hockey waarbij huurprijs DMHC is verdeeld naar veldtype obv benadering Drijver en Partners

	zand	semi	water	totaal
aantal velden	1,00	2,00	1,00	4,00
huurtarief	€ 8.491	€ 16.967	€ 23.997	
huur 2021-2022	€ 8.491,00	€ 33.934,77	€ 23.997,30	€ 66.423,08

Vergeleken met andere grotere gemeenten verschilt het tarief voor een zand ingestrooid veld niet veel met andere grotere gemeenten. Het tarief voor een semiwater en een volwaterveld is in Dordrecht wel hoger dan elders.

Tabel 2.7 Tarieven overige buitensport in Dordrecht en andere grotere gemeenten

	Hockey zand	Hockey semi	Hockey volwater	Handbal asfalt	honkbal	softbal	Atletiek baan	Korfbal kunstgras	rugby
Dordrecht	€ 8.491	€ 16.967	€ 23.997	€ 1.331	€ 7.752	€ 3.366	€ 10.657	€ 4.186	€ 4.348
Deventer				€ 760			€ 4.405	€ 1.531	€ 2.281
Venlo	€ 8.378	€ 15.644	€ 14.787						€ 3.598
Eindhoven	€ 5.210	€ 5.210	€ 5.210	€ 2.204	€ 4.399	€ 2.401		€ 2.203	€ 3.621
Velsen	€ 6.779	€ 6.779	€ 6.779	€ 2.523	€ 3.356	€ 3.356	€ 14.501	€ 3.356	€ 4.196
Almere	€ 7.602	€ 9.800	€ 12.088	€ 2.912	€ 4.758	€ 3.491	€ 11.936		€ 3.556
Zwolle	€ 11.290	€ 11.290	€ 19.282	€ 908	€ 4.183	€ 5.151	€ 8.369	€ 1.818	€ 5.643
Den Haag	€ 6.196	€ 6.196	€ 6.196	€ 3.095	€ 6.196	€ 6.196	€ 18.536	€ 2.066	
Gemiddeld grotere steden	€ 7.852	€ 9.745	€ 11.629	€ 1.861	€ 4.174	€ 3.600	€ 11.549	€ 2.227	€ 3.816
Papendrecht								€ 3.879	
Hardinxveld-Giessendam								€ 5.183	
Zwijndrecht	€ 8.193		€ 16.385					€ 2.374	

Handbal

Handbal kende vroeger een veld- en zaalseizoen, zoals korfbal. In de loop der jaren is handbal steeds meer een zaalsport geworden. Het veldhandbal bestaat nog wel, maar er zijn minder teams die aan deze competitie meedoen. Het tarief in Dordrecht (€ 1.131) ligt iets lager dan gemiddeld in grotere steden (€ 1.861).

Honk- en softbal

Het tarief voor een honkbalveld ligt in Dordrecht op € 7.752 en dat is hoger dan gemiddeld in grotere steden. Het tarief voor een softbalveld verschilt in Dordrecht weinig van het gemiddelde in grotere steden.

Atletiekbaan

Fortius betaalt een uurtarief voor het gebruik van de baan. In 2021 kwam de huur uit op € 10.657. Het tarief in andere grotere gemeenten komt gemiddeld uit op circa € 11.500 en het tarief in Dordrecht wijkt daar dus weinig van af. Bij atletiekbanen is er verscheidenheid in het aantal ronde-lanen, sprintlanen, of de baan wel of niet met dubbele technische nummers is uitgevoerd en de toplaag van de baan maakt ook uit. Een voetbal natuurgrasveld of een zand ingestrooid kunstgras hockeyveld is veel meer uniform en bij atletiek moet men een vergelijking meer ter indicatie beschouwen.

Korfbal

Het tarief voor een korfbalveld is in Dordrecht (€ 4.186) hoger dan gemiddeld in andere grotere gemeenten (€ 2.227). Ten opzichte van de regio is het tarief in Dordrecht vergelijkbaar met Papendrecht. Hardinxveld-Giessendam zit daar boven in tariefstelling en Zwijndrecht daaronder.

Rugby

Het tarief voor een rugbyveld is € 4.348 in Dordrecht. Dat is iets hoger dan gemiddeld in andere grotere gemeenten (€ 3.816). In Dordrecht is het tarief voor een rugbyveld gelijk aan een natuurgras voetbalveld.

Conclusies buitensport-tarieven

Het tarief van een natuurgras voetbalveld in Dordrecht wijkt nauwelijks af van het gemiddelde tarief in grotere steden. Bij kunstgras ligt het tarief in Dordrecht ongeveer € 2.000 hoger dan gemiddeld in grotere steden. Maar Papendrecht en Hardinxveld-Giessendam hanteren weer veel hogere tarieven voor kunstgras voetbalvelden.

Bij hockeyvelden verschillen de tarieven in Dordrecht voor een zand ingestrooid veld niet veel met de gemiddelde tarieven in grotere gemeenten. Het tarief voor een semiwater en een volwaterveld is in Dordrecht hoger dan elders.

Het tarief voor een honkbalveld is hoger dan gemiddeld in grotere steden. Het tarief voor een softbalveld verschilt in Dordrecht weinig van het gemiddelde in grotere steden.

Het tarief voor een atletiekbaan wijkt in Dordrecht weinig af met andere grotere gemeenten.

Het tarief voor een korfbalveld is in Dordrecht hoger dan in andere grotere gemeenten, maar in de regio geldt dat niet.

2.4 Tarieven zwembaden

In de gemeente Dordrecht zijn 3 zwembaden: Sportboulevard is een binnenbad met onder andere een 50 meter bassin. De Dubbel is een combibad en het Wantijbad is een buitenbad. De gemeente is eigenaar van de zwembaden. De exploitatie gebeurt door de stichting zwembad De Dubbel, stichting Wantijbad Dordrecht en Optisport voor de Sportboulevard.

Tarieven bezoekers

Tabel 2.7 geeft een overzicht van de binnenbaden en combibaden in de regio en de tarieven voor bezoekers. De tarieven van zwembad Sportboulevard zijn iets hoger dan de zwembaden in Zwijndrecht, Sliedrecht en De Dubbel en het verschil is groter met de zwembaden in HIA, Hardinxveld-Giessendam en Alblisserdam. De zwembaden in de laatste twee gemeenten hebben echter duidelijk minder faciliteiten.

Tabel 2.8 Tarieven bezoekers binnenbaden en combibaden Dordrecht en regiogemeenten 2022 of 2021-2022³

Naam	Sportboulevard	De Dubbel	De Hoge Devel	De Louwert
Plaats	Dordrecht	Dordrecht	Zwijndrecht	HIA
Baden en faciliteiten	50m wedstrijdbad, doelgroepenbad, recreatiebad met whirlpool, peuterbad/waterspeeltu in met speelattributen, horeca	wedstrijdbad, horeca. Buiten: wedstrijdbad, peuterbad, ligweide.	wedstrijdbad, instructiebad, recreatiebad+glijbaan, whirlpool, jetstreams, uitzwembad, waterpaddestoel, wellness, horeca. Buiten: recreatiebad, peuterbad. ligweide.	wedstrijdbad, doelgroepenbad, glijbaan, whirlpool, peuterbad, horeca. Buiten wedstrijdbad, 2 recreatiebaden met glijbanen, spraypark, whirlpool, ligweide, horeca
	binnenbad	combibad	combibad	combibad
banenzwemmen (losse entree)	€ 6,60	€ 5,20	€ 5,10	€ 4,50
vrij zwemmen (losse entree)	€ 6,60	€ 5,20	€ 6,10	€ 4,50
banen zwemmen (via meerbadenkaart)	€ 5,50		€ 4,64	€ 3,75
vrij zwemmen (via meerbadenkaart)	€ 5,25		€ 5,55	€ 3,75
leszwemmen				
lesduur in minuten	50	30	50	45
tarief per 60 minuten (excl inschrijving)	€ 15,15	€ 12,80	€ 14,10	€ 14,33
Naam	Sportcentr. Papendrecht	De Lockhorst	De Duikelaar	Blokweer
Plaats	Papendrecht	Sliedrecht	Hardinxveld-Giessendam	Alblisserdam
Baden en faciliteiten	wedstrijdbad, doelgroepenbad, peuterbad met glijbaan, horeca. Buiten: wedstrijdbad, recreatiebad met	wedstrijdbad, doelgroepenbad, recreatiebad met stroomversnelling, bubbelbad en glijbaan, 2 peuterbaden, horeca.	wedstrijdbad, instructiebad, zonnebank, horeca	wedstrijdbad, horeca
	combibad	combibad	binnenbad	binnenbad
banenzwemmen (losse entree)	€ 5,00	€ 5,80	€ 3,55	€ 4,20
vrij zwemmen (losse entree)	€ 5,00	€ 6,30	€ 3,55	€ 3,78
banen zwemmen (via meerbadenkaart)	€ 4,00	€ 4,83	€ 2,96	€ 4,20
vrij zwemmen (via meerbadenkaart)	€ 4,00	€ 5,25	€ 2,96	€ 3,78
leszwemmen				
lesduur in minuten	60	45	60	45
tarief per 60 minuten (excl inschrijving)	€ 10,80	€ 10,33	€ 9,33	€ 10,60

³ De tarieven voor *recreatief sporten* in de Sportboulevard worden met 15% verhoogd met ingang van het seizoen 2022-2023. Het tarief voor vrij zwemmen van € 6,60 wordt € 7,60.

De tarieven van het Wantijbad verschillen niet veel van de combibaden in de regio en het buitenbad in Heerjansdam.

Tabel 2.9 Tarieven buitenbaden Dordrecht en Heerjansdam

Naam	Waal en Weidebad 2022	Wantijbad 2021
Plaats	Heerjansdam	Dordrecht
Baden en faciliteiten	L-vormig wedstrijdbad met duikplank, glijbaan, peuterbad, ligweide en horeca	wedstrijdbad, recreatiebad met glijbaan, peuterbad, ligweide en horeca
	buitenbad	buitenbad
banenzwemmen (losse entree)	€ 5,00	€ 5,00
vrij zwemmen (losse entree)	€ 5,00	€ 5,00
banen zwemmen (via meerbadenskaart)	€ 4,50	€ 4,50
vrij zwemmen (via meerbadenskaart)	€ 4,50	€ 4,50

*tarieven Wantijbad 2021, tarieven 2022 nog niet op website gepubliceerd.

Verenigingstarieven

Dordrecht hanteert voor verenigingen verschillende tarieven: een normaal tarief en een dalurentarief (trainen voor 7 uur 's ochtends). De meeste gemeenten hanteren één tarief, maar er zijn ook gemeenten die onderscheid maken in een tarief voor trainingen en voor wedstrijden. Het gewone tarief voor het 25 meter bad per baan is € 16,50 in Dordrecht. Dordrecht subsidieert de zwemverenigingen 37% van het tarief, zodat het feitelijke tarief uitkomt op € 10,40 per baan voor een 25 meter bassin. In vergelijkbare gemeenten ligt het tarief op € 10,5 tot € 14,50 per baan. Het tarief is na subsidie dus relatief laag. Het tarief per baan voor een 50 meter-bad is in Dordrecht vergelijkbaar met Utrecht en zit aan de bovenkant van vergelijkbare gemeenten.

Tabel 2.10 Verenigingstarieven voor wedstrijdswembassins 25 meter en 50 meter, seizoen 2021-2022⁴

	W25-bad	W25-bad/baan	W50-bad	W50-bad/baan
Dordrecht zonder subsidie	€ 131,80	€ 16,50	€ 263,35	€ 32,90
Dordrecht daluren (<7 uur)	€ 44,00	€ 5,65	€ 87,90	€ 11,00
Velsen	€ 116,30	€ 19,38		
Leiden	€ 87,60	€ 14,60		
Leiden daluren <7 uur	€ 28,45	€ 4,74		
Amersfoort	€ 86,10	€ 14,35	€ 179,00	€ 17,90
Utrecht	€ 82,17	€ 17,12	€ 164,34	€ 20,54
Eindhoven	€ 77,00	€ 12,83	€ 103/€ 138	€ 10,30
Leeuwarden	€ 75,60	€ 12,60		
Harderwijk	€ 75,00	€ 12,50		
Arnhem	€ 74,00	€ 12,33		
Maastricht	€ 97,35	€ 12,15		
Hengelo	€ 69,5 / € 85,-	€ 11,58	€ 105,50 / € 126,-	€ 13,19
Venlo	€ 52,58	€ 10,52		
Dordrecht na 37% subsidie	€ 83,03	€ 10,40	€ 165,91	€ 20,73
Dordrecht daluren (<7 uur) na subsidie	€ 27,72	€ 3,56	€ 55,38	€ 6,93

*daluren: ma-vr van 06.00-07.00 uur en in weekend van 06.00-09.00 uur

** lage tarief geldt voor trainingen en het hoge tarief geldt voor wedstrijden

⁴ Zoals aangegeven zijn de verenigingstarieven voor de Sportboulevard voor 2022-2023 met 10,7% verhoogd (zie ook pagina 5).

De gemeente Velsen heeft voor binnensport en zwemverenigingen een jeugdledensubsidie. Voor zwemverenigingen bedraagt de subsidie € 55 per jeugdlid (per jaar). Voor jeugdleden van 13-17 jaar is de subsidie € 61. En voor waterpolo-jeugdwedstrijden heeft Velsen een extra subsidie van € 55 per uur. Het zwemtarief in Velsen lijkt dus hoog, maar door de jeugdsubsidie is het feitelijke tarief wat lager.

2.5 Tarieven ijshal

De Sportboulevard heeft een ijshockeyveld (met shorttrackbaan) van 30x60 meter met een vaste tribune met circa 800 plaatsen, een 250 meter hardrijbaan en een krabbelbaantje. In 2019 zijn de verenigingstarieven tussen de verschillende 400 meterbanen en ijshallen vergeleken. Het tarief in Dordrecht zit iets onder het gemiddelde van alle 30x60 banen.

Tabel 2.11 Verenigingstarief 400 meter baan en 30x60 baan, 2019 (VKN)

Ijsbaan	400m baan	30x60 baan
Dordrecht	n.v.t.	€ 141 ⁵
Vechtsebanen, Utrecht	€ 622	€ 200
Thialf, Heerenveen	€ 525	
11-Stedenhal, Leeuwarden	€ 523	€ 156
Jaap Edenbaan, Amsterdam	€ 435	€ 143
De Uithof, Den Haag	€ 430	€ 215
Kennemerland, Haarlem	€ 424	€ 139
De Westfries, Hoorn	€ 424	€ 151
De Scheg, Deventer	€ 423	n.v.t.
Ijsbaan Twente, Enschede	€ 405	€ 151
Kardinge, Groningen	€ 383	€ 99
Eindhoven	€ 373	€ 115
De Meent, Alkmaar	€ 370	€ 122
Tilburg	€ 360	n.v.t.
Breda	€ 337	€ 107
Zoetermeer	n.v.t.	€ 191
Leiden	n.v.t.	€ 143
Gemiddeld	€ 431	€ 148

De meeste ijsbanen hanteren voor individuele bezoekers een tarief voor de 400 meter baan en de 30x60 baan wordt niet verhuurd aan individuele bezoekers. Dordrecht, Zoetermeer, Leiden en Nijmegen hebben alleen maar een ijshal en deze banen hanteren wel een ijshal-tarief (zie tabel 2.12). Het tarief in Dordrecht is hoger dan Zoetermeer en Leiden, maar lager dan Nijmegen.

⁵ In seizoen 2021-2022 € 146 per uur. Het verenigingstarief voor de hardrijbaan (250m) is €213,50/uur. Per 2022-2023 worden deze tarieven met 10,7% verhoogd.

Tabel 2.12 Tarief bezoekers ijshal (30x60), losse entree, 2021-2022

Zoetermeer (250m)	€ 6,00
Leiden (220m)	€ 6,50
Dordrecht (275m)	€ 7,65*
Nijmegen (300m)	€ 9,00

* Met ingang van 2022/2023 met 15% verhoogd.

2.6 Achtergrond tariefopbouw Dordrecht

Er zijn verschillende manieren om sporttarieven vast te stellen. We onderscheiden:

- Historisch gegroeide tarieven
- Tarieven op basis van een percentage van de kostprijs
- Tarieven gebaseerd op (gelijke) bijdrage per gebruiker
- Tarieven gebaseerd op tarieven in de regio
- Tarieven rekening houdend met functionaliteit en gebruiksmogelijkheden.

Heel vaak is binnen gemeenten sprake van een combinatie waarop tarieven zijn vastgesteld: dus historisch gegroeid, deels rekening houdend met de kostprijs, met functionaliteit en met tarieven in de regio.

Wat de grondslag is van de sporttarieven in Dordrecht is niet formeel gedocumenteerd. Maar op basis van diverse beleidsstukken en interviews is wel een beeld te herleiden.

Volgens medewerkers van de gemeente en de Sportraad bestaat het huidige tarievenstelsel in Dordrecht al minimaal 15 jaar. Er vindt wel jaarlijks indexatie plaats, maar het huidige stelsel bestaat al geruime tijd. In het verleden werden de tarieven in samenspraak met de Sportraad vastgesteld en die bevoegdheid is wel aangepast. Het College van B&W stelt nu de tarieven vast en dat is ook gebruikelijk in andere gemeenten.

In de beleidsnota Dordt Sport (2008-2015) wordt geen onderbouwing gegeven van de tarieven. Maar in deze nota is wel aangegeven: "... Het tarievenstelsel wordt gehandhaafd in de huidige opzet..". Deze beleidsnota is op 2 oktober 2007 door de gemeenteraad vastgesteld. In die zin is sprake van historisch gegroeide tarieven.

Vanaf 2015 is de gemeente Dordrecht op zoek naar een nieuwe balans in de verhouding tussen gemeente, inwoners, verenigingen, ondernemers en samenwerkingspartners (project 'Agenda voor de Stad'). In de Toekomstvisie Sportparken (2015) wordt aangegeven dat om de gewenste kwaliteitsslag op de sportparken te maken, verenigingen en sporters meer moeten gaan betalen. De tarieven zijn los van indexering niet aangepast. Incidenteel hebben verenigingen wel zelf bijgedragen aan kwaliteitsverbeteringen (dus een extra tarief voor functionaliteit/kwaliteit). Dat geldt voor 1 kunstgrasveld bij Oranje Wit en bij de hockeyvelden van DMHC. Beide verenigingen betalen aanzienlijk meer dan de geldende tarieven voor een kunstgrasveld, omdat destijds deze verenigingen behoefte hadden aan uitbreiding en binnen de gemeentebegroting onvoldoende middelen beschikbaar waren om daarin te voorzien. In overleg tussen gemeente en vereniging is destijds gekozen voor medefinanciering door de vereniging (zie ook pagina 9 afspraken hockey).

In de Dordtse Sportkompas (2017 en verder) wordt bij de tarieven een relatie gelegd met de kostprijs, want er wordt een dekingsgraad genoemd van 20% tot 25%. Ook wordt in de Sportkompas aangegeven dat dit in Nederland een zeer gangbare, manier is om de sport toegankelijk te houden. Kostprijs en toegankelijkheid hebben dus een rol gespeeld bij de tarieven, naast een historische ontwikkeling.

3 Subsidies voor sportaccommodaties

Een van de onderzoeksvragen is of Dordrecht subsidies beschikbaar stelt voor sportaccommodaties en hoe dat beleid is in andere gemeenten en of landelijk subsidies gelden voor sportaccommodaties.

Beleid Dordrecht

De gemeente Dordrecht kent enkele specifieke subsidies voor sportaccommodaties. Het zijn geen subsidies die algemeen voor investeringen in sportaccommodaties kunnen worden aangewend.

Subsidie huur zwembad

Er is een subsidie voor verenigingen/instellingen voor zwembadhuur. De subsidie bedraagt jaarlijks maximaal 37% van de kosten inclusief BTW die de exploitant van het zwembad Sportboulevard in rekening brengt voor de huur van het zwembad. Het subsidieplafond voor 2022 is € 133.213. Het aangevraagde subsidiebedrag in 2022 blijft binnen het vastgestelde plafond (budget). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd.

Tabel 3.1 Verdeelsleutel zwembadhuursubsidie

Naam organisatie	bedrag aanvraag 2021-2022	bedrag aanvraag 2022	bedrag subsidie 2022 (37%)
MNC	€ 185.476,00	€ 192.248,87	€ 71.132,08
OSCD	€ 23.687,85	€ 27.530,96	€ 10.186,45
RTC waterpolo	€ 26.721,79	€ 23.669,58	€ 8.536,64
DRB	€ 86.088,05	€ 91.438,59	€ 33.832,28
Triathlonvereniging	€ 6.525,00	€ 6.853,60	€ 2.535,61
Unie van vrijwilligers	€ 4.531,40	€ 4.531,40	€ 1.677,00
	€ 333.030,09	€ 346.273,00	€ 127.900,06
Subsidieplafond 2022	133.213,-		
Conclusie: subsidieplafond wordt niet bereikt.			

Bijdrage exploitatie zwembaden

Stichting zwembad De Dubbel ontvangt van de gemeente een exploitatiesubsidie. De stichting Wantijbad Dordrecht krijgt een subsidie voor het onderhoud. Optisport ontvangt een exploitatievergoeding voor het publieke gedeelte van de Sportboulevard. Dit is geen subsidie.

Subsidie voor kleedruimten

In het verleden kende Dordrecht een subsidie voor kleedruimten. De subsidie bedroeg maximaal 50% van de fictieve bouwkostenprijs per vierkante meter vloeroppervlak, vermenigvuldigd met het totale aantal vierkante meters van de gerealiseerde of verbouwde kleedruimtes. Het is niet mogelijk om nog nieuwe aanvragen te doen. Er zijn nog enkele verenigingen die een bijdrage ontvangen, omdat de betaling van de subsidie plaats vindt in maximaal 30 jaarlijkse termijnen.

Ambtelijk wordt gewerkt aan een kader voor een nieuwe subsidieregeling, naar aanleiding van de bespreking van het Programma Sportparken.

Bijdrage VHP

Voor de exploitatie van de verenigingshallen ontvangen de stichtingen een jaarlijkse bijdrage. De Rekenkamercommissie heeft hierover eerder aangegeven dat het hier feitelijk om subsidies gaat, maar de huidige bijdrage is via privaatrechtelijke overeenkomsten per stichting geregeld en niet via een subsidieverordening. Bij het eventueel verlengen van aflopende overeenkomsten wordt de vraag of de bijdrage via subsidie of opdracht/overeenkomst zeker relevant, maar op dit moment gaat het nog om privaatrechtelijke bijdragen.

Beleid andere gemeenten

Er zijn gemeenten met bijvoorbeeld zogenaamde een derde regelingen (1/3 bijdrage gemeente, 1/3 lening en 1/3 bijdrage vereniging) voor financiering van clubaccommodaties. Dergelijke regelingen komen wel voor (Amsterdam bijvoorbeeld), maar het zijn geen wijd verspreide regelingen. Vanuit Drijver en Partners merken we wel dat er landelijk behoefte is aan financiering van clubaccommodaties. In de eerste plaats omdat veel clubaccommodaties 30-40 jaar oud zijn en er behoefte is aan renovatie en/of uitbreiding. En daarnaast is er behoefte aan verduurzaming van accommodaties.

Sommige gemeenten bieden verenigingen extra subsidie voor verduurzaming van accommodaties. Er zijn ook gemeenten die de lokale OZB compenseren.

Bij tennis was het beleid in veel gemeente dat verenigingen zelf exploiteren (zonder bijdrage van de gemeente). In een aantal gemeenten is dat beleid aangepast, waarbij de gemeente een bepaalde bijdrage verstrekt voor renovaties.

Naast de zogenaamde een derde regelingen (of vergelijkbaar), subsidies voor verduurzaming en OZB-compensatie zijn er nauwelijks andere accommodatie gerelateerde subsidieregelingen in gemeenten.

Landelijke subsidieregelingen

Landelijk is er één subsidie voor investeringen en onderhoud van sportaccommodaties en dat is de BOSA-subsidieregeling. Deze regeling bestaat vanaf 2019 en de aanleiding was om het wegvallen van de btw-af trek voor niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties te compenseren.

Tabel 3.2 Subsidieregeling BOSA op hoofdlijnen

	BOSA
Staat voor...	Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties
Subsidie %	20 cq. 30% van de bestedingen incl. btw
Subsidiabele kosten	20% van de kosten voor de bouw en het onderhoud van een sportaccommodatie en voor de aanschaf van sportmaterialen inclusief btw. Activiteiten gericht op energiebesparing, toegankelijkheid, circulariteit, klimaatadaptatie en veiligheidsbeleving komen in aanmerking voor 10% aanvullende subsidie (30% totaal).
Subsidieert NIET	<ul style="list-style-type: none"> • Activiteiten die via SPUK worden gesubsidieerd • Als aanvrager recht op aftrek van omzetbelasting heeft (zoals horeca) • Kosten voor gas, water en licht • Kosten gerelateerd aan de bedrijfsvoering • Vergoeding aan vrijwilligers • Kosten waarbij recht op aftrek bestaat.
Bedoeld voor	Amateursportorganisaties.
Plafond	In 2021 € 79 miljoen. Wordt verdeeld op volgorde van binnenkomst en complete aanvragen.
Uitkerings%	Wie eerst komt, wie eerst maalt. BOSA budget in 2019 niet overschreden.
Onder- of bovengrens aanvraag	Subsidie moet minimaal € 2.500 zijn, dus kosten aanvraag minimaal € 12.500 (€ 8.333 bij 30% subsidie). Per jaar max € 2,5 miljoen per aanvrager. Drempelbedrag van € 2.500 geldt vanaf 2022 (voor 2022 was de drempel € 5.000).
Aanvraag o.b.v.	Oa. specificatie op factuurniveau van subsidiabele kosten en scans van facturen en betaalbewijzen of offertes van de subsidiabele kosten.

Looptijd regeling en project	Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2019 en vervalt met ingang van 1 januari 2024. Subsidie wordt voor max. 3 jaar verstrekt (Projectperiode is maximaal 3 jaar). Activiteiten die buiten de projectperiode vallen komen niet in aanmerking voor subsidie.
Procedure	Aanvraag kan voorafgaand aan de uitvoering of tot 12 maanden na afronding en betaling van de activiteiten. Bij aanvraag vooraf o.b.v. offertes wordt 80% als voorschot verleend en na afloop van de projectperiode, bij definitieve vaststelling, max de resterende 20% verleend.

Een BOSA subsidie kan ofwel vooraf, op basis van offertes, ofwel achteraf, op basis van facturen, worden aangevraagd. Bij aanvraag vooraf o.b.v. offertes wordt 80% als voorschot verleend en na afloop van de projectperiode, bij definitieve vaststelling, maximaal de resterende 20% verleend. Het minimale subsidiebedrag is met ingang van 2022 verlaagd van € 5.000 naar € 2.500, zodat ook kleinere amateursportorganisaties eerder in staat zijn om een subsidieaanvraag te doen. De BOSA-regeling eindigt per 1 januari 2024. Er is nog geen duidelijkheid of en op welke wijze de regeling wordt voortgezet.

Andere vormen naast subsidie: garantstelling en leningen

In de sport verleent de Stichting Waarborgfonds Sport borgstellingen op leningen van banken. De SWS toetst of een investeringsplan inclusief financiering realistisch is en kan door borgstelling (altijd in combinatie met de gemeente) zorgen voor een lagere rente. De SWS stelt onder andere hypotheekrecht als eis. Daarop kan vanwege het Dordtse grondbeleid bij sportparken geen beroep worden gedaan. De gemeente Dordrecht hanteert daarom zelf borgstellingen en leningen (Zie beleidsnota Garantstelling en Leningen, november 2021). In de nota is het bedrag voor een financiering gemaximeerd op € 500.000 per vereniging met inbegrip van reeds lopende financieringen en waarbij per geval tevens eventuele gemeentelijke subsidies worden beschouwd.

4 Kostprijs van sportaccommodaties

4.1 Inleiding

De kostprijs van een accommodatie is vast te stellen op basis van de gemeentebegroting of op basis van normberekeningen. We kiezen voor een normberekening, omdat dat een meer zuivere methode is. De gemeentebegroting is meer een momentopname. De ene accommodatie is nieuw, de ander op leeftijd. Soms worden kosten op 1 kostenpost geboekt. Het komt ook voor dat investeringen deel uitmaken van een grotere gebiedsontwikkeling. Bij een normberekening kunnen verschillende accommodaties met dezelfde uitgangspunten (gelijke rente et cetera) worden benaderd.

Bij de kostprijsberekeningen in hoofdstuk 4 gaan we uit van de directe kosten. Indirecte kosten, zoals de overhead van een grotere gemeentelijke organisatie zijn buiten beschouwing gelaten.

De normberekeningen zijn gebaseerd op de situatie 2019-2021, dus voor de sterke stijging van de bouwrijzen en de buitengewone sterke stijging van de energieprijzen. In de afgelopen 1,5 jaar zijn de bouwkosten onder invloed van een aanhoudend grote vraag en schaarste schrikbarend gestegen. De bouwkosten zijn in anderhalf jaar tijd in doorsnee met 15% gestegen. Met de recente gebeurtenissen in Oekraïne, de oplopende spanningen en de sancties tegen Rusland, lijkt er voorlopig geen zicht op verbetering. De ontwikkelingen in Oekraïne hebben ook geleid tot een zeer sterke stijging van de energieprijzen. Een huishouden met een gemiddeld energieverbruik betaalt in januari 2022 86 procent meer dan een jaar eerder (bron: CBS) en daar is de lagere belasting al in verdisconteerd. De verwachting is dat de hoge en wisselende prijzen voor energie voorlopig aanhouden. De politieke spanningen maken de situatie erg onvoorspelbaar.

De kostprijs liggen anno 2022 dus hoger dan de kostprijzen die wij hier in hoofdstuk 4 aangeven en dat geldt in het bijzonder voor accommodaties met een hoog energieverbruik (zwembaden, ijshal).

4.2 Binnensportaccommodaties

Tabel 4.1 laat de kostprijs zien voor diverse binnensportaccommodaties. Bij een gymzaal ligt die op € 94 per uur en dat loopt op tot € 189 voor een extra grote sporthal. Bij een sporthaltarief van € 49,70 zou dat een dekkingsgraad opleveren van 26% bij een sporthal van 28x48 meter en 32% bij een sporthal met een zaalafmeting van 24 x 44 meter. Maar na 6 maanden geldt in Dordrecht een lager tarief. Indien een vereniging 40 weken huurt, dan is het tarief gemiddeld in die periode € 42,63 en de dekkingsgraad ligt dan bij een sporthal tussen de 23% en de 28%.

Tabel 4.1 Kostprijs en dekkingsgraad binnensportaccommodaties o.b.v. normkosten en bij normgebruik

	sporthal	sporthal	sporthal	sportzaal	gymzaal	gymzaal
afmeting zaal in meters (.. meter x ... meter....)->	28x48	28x44,2	24x44 zaal	22x28	14x22 zaal	12x21 zaal
uren jaargebruik verenigingen/overig	1250	1250	1250	900	340	340
uren jaargebruik onderwijs	1250	1250	1250	1250	600	600
lasten tgv gebruik verenigingen	€ 235.732	€ 218.227	€ 191.867	€ 88.739	€ 39.073	€ 32.051
kostprijs verenigingen/uur	€ 189	€ 175	€ 153	€ 99	€ 115	€ 94
verenigingstarief Dordrecht < 6 mnd 2021/2022	€ 49,70	€ 49,70	€ 49,70	€ 35,60	€ 14,20	€ 14,20
dekkingspercentage van de kostprijs	26%	28%	32%	36%	12%	15%
verenigingstarief Dordrecht > 6mnd 2021/2022	€ 29,50	€ 29,50	€ 29,50	€ 21,00	€ 14,20	€ 14,20
dekkingspercentage van de kostprijs	16%	17%	19%	21%	12%	15%
verenigingstarief Dordrecht bij 40 weken 2021/2022	€ 42,63	€ 42,63	€ 42,63	€ 30,49	€ 14,20	€ 14,20
dekkingspercentage van de kostprijs	23%	24%	28%	31%	12%	15%

Het commerciële tarief voor sporthal Sportboulevard is € 172,90 en dat wijkt niet veel af van de kostprijs op basis van normberekeningen. De normberekening is gebaseerd op hogere bouwkosten, maar lagere rentelasten. Hendrik Ido Ambacht hanteert een commercieel tarief van € 183 voor de sporthal en dat is vergelijkbaar met de kostprijs in de normberekening.

De gemiddelde opbrengst uit verenigingsgebruik bij de Dordtse gymzalen is € 4.700. Bij een tarief van € 14,20 komt dat neer op een gemiddeld verenigingsgebruik van 331 uur. In de normberekening van tabel 4.1 gaan we uit van 340 uur verenigingsgebruik.

4-3 Voetbalvelden

De dekkinggraad bij voetbalvelden bedraagt bij natuurgrasvelden zonder verlichting 23% en voor kunstgrasvelden 22%. Bij hybride velden is de dekkinggraad lager met 16%. In de berekening voor kunstgras is uitgegaan van SBR-infill. Bij kurk-infill worden de kosten hoger en daalt de dekkinggraad naar 19%-20%.

Tabel 4.2 Kostprijs en dekkinggraad voetbalvelden o.b.v. normkosten

	kunstgras	natuurgras	natuurgras +verlichting	hybride
rente en afschrijving	€ 39.881	€ 6.536	€ 8.329	€ 21.108
onderhoud velden	€ 6.800	€ 8.500	€ 8.500	€ 10.000
onderhoud verlichting en lampen	€ 1.200		€ 1.200	€ 1.200
directe kosten veld	€ 47.881	€ 15.036	€ 18.029	€ 32.308
opslag infra/groen	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500
totale kosten	€ 51.381	€ 18.536	€ 21.529	€ 35.808
huurtarief Dordrecht 2021-2022	11.467	4.348	4.348	5.674
dekkingpercentage van de kostprijs	22%	23%	20%	16%

In de meeste gemeenten worden voetbalvelden zonder kleedkamers verhuurd. De kleedkamers zijn eigendom van de vereniging. Dat betekent ook dat voetbalverenigingen extra lasten hebben in de exploitatie van de kleedkamers. Bij voetbal wordt veel meer gebruik gemaakt van kleedkamers dan bij andere buitensporten. Bij vergelijking van sporten is dit wel een punt om rekening mee te houden.

4.4 Hockeyvelden

De exploitatiekosten van hockeyvelden variëren naar type veld. Zand ingestrooide kunstgrasvelden zijn de goedkoopste velden en watervelden met een asfalt opbouw zijn de duurste velden. Het waterveld in Dordrecht heeft een foamlaag als opbouw en dus geen asfalt. De dekkingsgraad varieert van 33% voor een zandveld en 47% voor een semi waterveld en een waterveld.

Tabel 4.3 Kostprijs en dekkingsgraad hockeyvelden o.b.v. normkosten

	zand	semi water	waterveld met elayer	water asfalt
rente en afschrijving	€ 16.419	€ 24.994	€ 42.031	€ 46.426
onderhoud veld	€ 5.800	€ 7.800	€ 5.800	€ 5.800
onderhoud verlichting en lampen	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
directe kosten veld	€ 23.219	€ 33.794	€ 48.831	€ 53.226
opslag infra/groen	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
totale kosten	€ 25.719	€ 36.294	€ 51.331	€ 55.726
huurtarief Dordrecht 2021-2022	€ 8.491	€ 16.967	€ 23.997	
dekkingspercentage van de kostprijs	33%	47%	47%	

4.5 Korfbalvelden

Het tarief volgens de tarievenlijst van de gemeente bedraagt € 4.186 voor een korfbalveld. De korfbalverenigingen hebben ieder 2 grote velden (34x64 meter), waarbinnen per veld een speelveld met nieuwe belijning 20x40 is uitgezet en eventueel jeugd velden van 12x24 meter. De dekkingsgraad bedraagt 27%.

Tabel 4.4 Kostprijs en dekkingsgraad korfbalveld 34x64 o.b.v. normkosten

	kunstgras
rente en afschrijving	€ 9.305
onderhoud velden	€ 4.000
onderhoud verlichting en lampen	€ 750
directe kosten veld	€ 14.055
opslag parkeren/infra	€ 1.500
totale kosten	€ 15.555
huurprijs 2021-2022	€ 4.186,00
dekkingsgraad	27%

4.6 Honk- en softbalvelden

De honk- en softbalaccommodatie op het sportpark Krommedijk bestaat uit een honkbalveld en 2 softbalvelden. De kosten voor rente en afschrijving verschillen tussen de velden, omdat de velden verschillen qua afmeting en hekwerken. De dekkingsgraad ligt rond de 15%.

Tabel 4.5 Kostprijs en dekkingsgraad honk- en softbalvelden o.b.v. normkosten

	honkbalveld	softbalveld	Softbal trainingsveld
Rente en afschrijving	€ 26.475	€ 11.442	€ 8.005
onderhoud	€ 12.000	€ 5.400	€ 5.400
onderhoud verlichting en lampen	vereniging	€ 0	€ 0
directe kosten veld	€ 12.000	€ 5.400	€ 5.400
opslag infra/groen	€ 2.500	€ 1.750	€ 1.750
totale kosten	€ 52.975	€ 23.992	€ 20.555
huurtarief Dordrecht 2021-2022	€ 7.752	€ 3.366	€ 3.366
dekkingspercentage van de kostprijs	15%	14%	16%

4.7 Atletiekbaan

De atletiekbaan aan bestaat uit een 6 laans 400 meterkunststofbaan met 8 sprintlanen (aan beide lange zijden) en technische nummers in het middenterrein. De kosten in tabel 4.6 is exclusief de tribune. De dekkingsgraad bedraagt bij een huurtarief van € 10.657 10%.

Tabel 4.6 Kostprijs en dekkingsgraad atletiekbaan o.b.v. normkosten

rente en afschrijving volkunststof atletiekbaan	€ 76.502
jaarlijks specialistisch reinigen baan	€ 3.000
overige jaarlijkse onderhoudskosten incl middenterrein	€ 10.000
uren wekelijks schoonhouden baan en onderhoud	€ 14.000
veldverlichting	€ 1.500
materiaal/diversen	€ 1.500
opslag infra/groen	€ 2.500
totale kosten	€ 109.002
huurtarief Dordrecht 2021-2022	€ 10.657
dekkingspercentage van de kostprijs	10%

4.8 Tennis en padelbanen

De tennis en padelbanen zijn eigendom van de tennisverenigingen en de verenigingen zijn verantwoordelijk voor de exploitatie. Op verzoek van de gemeente wordt tennis en padel wel meegenomen in dit onderzoek. De aanleg en exploitatiekosten van een tennisbaan verschilt naar de baansoort. Gravelbanen zijn relatief goedkoper, maar vragen meer onderhoud. De kapitaallasten en onderhoudskosten voor tennisbanen zijn gebaseerd op de KNLTB publicatie Baansoorten in beeld 2020. De kosten voor padel zijn ontleend aan de businesscase TC Monnickendam 2021.

Tabel 4.7 laat de exploitatiekosten zien op basis van een normberekening. Dit zijn de kosten exclusief clubhuis en exclusief energie baanverlichting.

Tabel 4.7 Kostprijs tennis- en padelbanen o.b.v. normkosten en wekelijks onderhoud met vrijwilligers

	Kunst-gras	gravel	kg rood	Mini-baan	Oefen-kooi	Padel-banen	Kapitaal-lasten ⁶	Overige kosten	Totale exploitatielast
TC Dubbeldam	6	0	0	1	1	0	€ 21.871	€ 6.875	€ 28.746
DLTC Thialf	0	0	5	0	0	1	€ 26.272	€ 12.005	€ 38.277
CC Dordrecht	0	4	6	0	0	2	€ 47.642	€ 21.410	€ 69.052
DLTC Dash35	0	10	0	1	1	0	€ 29.262	€ 11.275	€ 40.537
RC Dordrecht afd tennis	4	0	0	0	0	2	€ 25.739	€ 10.910	€ 36.649
SV OW afd tennis	5	0	0	0	0	0	€ 17.497	€ 5.500	€ 22.997
totaal	15	14	11	2	2	5	€ 168.284	€ 67.975	€ 236.259

SV OW is bezig met aanleg padelbanen/in voorbereiding.

Tabel 4.7 geeft inzicht in de exploitatiekosten op basis van normbedragen. De werkelijke kosten kunnen afwijken. Indien het wekelijks onderhoud niet met vrijwilligers, maar met een groundsman wordt uitgevoerd zijn de kosten uiteraard hoger.

4.9 25 meter en 50 meter bassin

Voetbalvelden en sporthallen hebben standaardafmetingen. Zwembaden zijn er in allerlei vormen. Tabel 4.8 laat de kostprijs zien van een binnenbad met 2 bassins. De kosten zijn terug te brengen per openingsuur en per m2 zwemwater.

Tabel 4.8 Exploitatiekosten zwembad met 25x15 en 20x10 bassin

zwembad met 25x15,4 bassin en 20x10 bassin	
kapitaallasten	€ 446.600
onderhoud	€ 172.600
energie	€ 96.600
personeel	€ 510.200
overig	€ 218.200
totale lasten/jaar	€ 1.444.200
openingsuren/week	92
bedrijfsweken/jaar	44
openingsuren per jaar	4048
exploitatiekosten per openingsuur	€ 357
exploitatiekosten per openingsuur/m2	€ 0,61

Op basis van een kostprijs van € 0,61 per openingsuur per m2 zwemwater is de kostprijs bepaald voor 3 type bassins (zie tabel 4.9). Het verenigingsstarief ten opzichte van de kostprijs geeft een dekkingsgraad van 26% a 27%.

⁶ Gerekend is met 3,75%, omdat tennisverenigingen zelf krediet moeten aantrekken.

Tabel 4.9 Dekkingsgraad per bassin

	25x21m bad	50x21m bad	25x10 bad
verenigingstarief 2021-2022	€ 131,80	€ 263,35	€ 65,95
ver tarief na 37% subsidie	€ 83,03	€ 165,91	€ 41,55
Kostprijs indicatief	€ 320,18	€ 640,35	€ 152,47
dekkingsgraad verenigingstarief (na subsidie)	26%	26%	27%

4.10 IJshal

In 2016 is een haalbaarheidsstudie gedaan naar een ijshal met 250 meterbaan in Leiden. De investering was begroot op 13 miljoen exclusief btw. In november 2018 zijn de investeringskosten bijgesteld naar € 16.9 miljoen door o.a. stijging van de bouwkosten. Dat geeft een kapitaallast van € 737.000 en de totale lasten begroten wij op € 1,3 miljoen per jaar. Bij een baten van € 550.000 geeft dat een dekking van 41%. Een splitsing naar recreatief- en verenigingsgebruik is op basis van de beschikbare informatie niet mogelijk.

Tabel 4.10 Exploitatie ijshal (30x60 ijshockey en 250 meterbaan) obv kengetal en dekkingsgraad, 2021

kapitaallasten	€ 737.000
bedrijfsvoering	€ 593.000
totale lasten	€ 1.330.000
baten	€ 550.000
baten tov lasten /dekkingsgraad (raming)	41%

4.11 Conclusies dekkingsgraad

Bij de atletiekbaan ligt de dekkingsgraad op 10% en bij de honk- en softbalvelden rond de 15%.

De dekkingsgraad voor de voetbalvelden ligt tussen de 20% en 23%.

De dekkingsgraad voor de korfbalvelden bedraagt 27% en dat is ook ongeveer de dekkingsgraad voor de zwembaden voor de verenigingen (26%-27%).

Bij de binnensporten dekt de verenigingshuur globaal 25% tot 30% van de kostprijs.

Bij de hockeyvelden ligt de dekkingsgraad hoger (rekening houdend met afspraken tussen gemeente en DMHC), namelijk tussen de 33% en 47% afhankelijk van het type veld. De dekkingsgraad van de ijshal ramen wij ook op dat niveau (41%).

5 Gebruik en bijdrage/contributies door sporters

5.1 Inleiding

5.2 Seniorleden

Binnensporten

De contributie voor binnensporten varieert van € 130 tot € 630 per jaar. De binnensporten met de hoogste jaarcontributie zijn het prestatieve volleybal en basketbal (globaal van € 400 tot € 440 bij 2x trainen en competitie) en wedstrijd turnen (€450 tot € 530). De hoogste contributie geldt voor eredivisie basketbal (€ 626).

Wanneer men in de binnensport 1 keer per week traint en daarnaast competitie speelt, dan betaalt een seniorlid in de gemeente daarvoor doorgaans € 220 tot € 360 per jaar. De laagste contributie geldt bij de binnensport, voor leden die doorgaans 1 keer per week trainen/sporten (zonder competitie); zij betalen doorgaans tussen de €130 en € 200.

Buitensporten

hoogste contributies in de buitensport geldt voor hockey: een senior betaalt daar € 340. Wanneer een seniorteam nog zaalhockey wilt spelen, dan geldt meestal een toeslag.

Voetbal is de goedkoopste buitensport. De contributies zijn voor trainingsleden € 70 tot € 120 en voor seniorleden die wedstrijden spelen € 170 tot € 260 per jaar.

De contributie van korfbal, rugby en honkbal zitten qua hoogte tussen voetbal en hockey in (€ 270-€ 330 per jaar inclusief zaalkorfbal).

Tennis is wat betreft contributie geen dure sport. De contributies liggen op een niveau van € 125 tot 180 per jaar. Maar dat is zonder lessen en dan mag men bij wijze van spreken iedere dag tennissen. Wanneer een volwassen lid op jaarbasis bijvoorbeeld 18 lessen volgt, dan zijn de kosten voor les en contributie € 350 tot € 400 (bij 1 uur lessen met 4 personen)⁷.

Zwemmen en ijsporten

Bij zwemmen en waterpolo is er een groot verschil tussen recreatief zwemmen (vaak 1x/week) of het prestatief zwemmen en waterpolo. Bij het wedstrijd waterpolo en zwemmen zijn de contributies met toeslagen al snel € 500 tot € 600 op jaarbasis.

Bij de ijssporten is het verschil tussen recreatief en prestatief sporten qua contributie ook erg groot. Recreatief schaatsen kost qua contributie (inclusief baanentree) ongeveer € 200. Het wedstrijdschaatsen bedraagt ruim het dubbele en ijshockey is de duurste sport qua contributie. Bij senioren is de contributie € 600 en voor het eerste team is dat € 900. IJshockey geldt ook landelijk tot de sport met de hoogste contributies. Dat heeft te maken met de huur van de accommodatie en kosten voor wedstrijden (bondsafdrachten).

⁷ Tennisvereniging Dash'35 heeft alleen gravelbanen en die zijn doorgaans van april tot november bespeelbaar. In de winter zijn er leden die de tennishal opzoeken en dat brengt extra kosten met zich mee.

Tabel 5.1 contributies senioren bij sportverenigingen gemeente Dordrecht 2021-2022

€ 50				
€ 60				
€ 70				
€ 80				
€ 90		trainingslid		
€ 100		voetbal		
€ 110		(1x/week)		
€ 120				
€ 130				
€ 140				
€ 150			tennis	
€ 160			zonder les	
€ 170				
€ 180				
€ 190			atletiek	
€ 200		voetbal 1-2x		schaatsen
€ 210		trainen en		recreatief
€ 220		competitie		
€ 230				
€ 240				
€ 250				duiken: € 258
€ 260				zwemmen
€ 270	handbal,	rugby: € 274		recreatief:
€ 280	volleybal,	honkbal €		€200-€337
€ 290	basketbal	281		
€ 300	1xtrainen en 1	korfbal 1-2x		
€ 310	wedstrijd/	trainen en		
€ 320	week	competitie		schaatsles
€ 330				1x/wk
€ 340		hockey		
€ 350				
€ 360			tennis+les	
€ 370			(18x/jr)	
€ 380				
€ 390				
€ 400				
€ 410				
€ 420	2x trainen en			schaatsen
€ 430	competitie			hardrijden
€ 440	prestatief			prestatief
€ 450				
€ 460				
€ 470				
€ 480				
€ 490				
€ 500				
€ 510				
€ 520	turnen			
€ 530	prestatief			
€ 540				
€ 550				
€ 560				
€ 570				
€ 580				zwemmen
€ 590				waterpolo
€ 600				prestatief (3-
€ 610				4x trainen en
€ 620	basketbal			w)
	eredivisie			ijshockey:
				€ 600
				€ 900 (1e
				team)

5.3 Junior-leden (12-jaar)

Binnensporten

Voor de jeugd is gekeken naar de contributies van 12-jarigen.

Voor iemand die 1x per week sport is de contributie € 130 tot € 190. Een jeuglid die 2x per week traint en wedstrijden speelt, betaalt voor volleybal of basketbal een contributie van tussen de € 290 en € 330. De contributies zijn bij de binnensporten het hoogste voor wedstrijdturnen (€ 430-€ 530 ook afhankelijk van aantal trainingen).

Buitensporten

Voor de meeste buitensporten is de jeugdcontributie lager dan voor binnensporten. Bij voetbal ligt de contributie bij de meeste clubs tussen de € 100 tot € 200. Een jeuglid krijgt dan 2x training en speelt daarnaast een wedstrijd. De contributies bij volleybal en basketbal beginnen bij € 290 voor 2 trainingen en 1 wedstrijd.

Korfbal en honk- en softbal zitten qua contributie boven voetbal (€ 200-€ 260). Hockey heeft de hoogste contributie met € 391 per jaar. De contributies bij tennisverenigingen zijn voor jeugd (ook landelijk) bewust laag om instroom te stimuleren. Maar als men 2x per week lessen volgt zijn de kosten € 400 tot € 450 op jaarbasis inclusief contributie met les.

Zwemmen en ijssporten

De contributie bij zwemsporten ligt op recreatief niveau op € 200 tot € 320. Op prestatief niveau zijn de contributies duidelijk hoger (€ 360 tot € 504).

Langebaanschaatsen en shorttrack met wedstrijden is voor jeugd relatief goedkoop (€ 200 tot € 300). Net als bij de senioren is ijshockey ook voor een jeugd de sport met de hoogste contributie (€ 875).

Tabel 5.2 contributies jeugd (12 jarigen) bij sportverenigingen gemeente Dordrecht 2021-2022

€ 50			
€ 60	tennis		
€ 70	zonder les		
€ 80			
€ 90	rugby: € 91		
€ 100			
€ 110	voetbal		
€ 120	2x trainen		
€ 130	en		
€ 140	competitie		
€ 150	binnensport		
€ 160	trainingslid		
€ 170	(1x/week)	atletiek: €	
€ 180		156	
€ 190			
€ 200			schaatsen
€ 210	korfbal		recreatief
€ 220	2x trainen en		
€ 230	competitie		
€ 240	handbal	zwemmen	
€ 250	volleybal	recreatief	
€ 260	1xtrainen+		schaatsen
€ 270	competitie		hardrijden en
€ 280		duiken: € 258	shorttrack
€ 290	basket-		prestatief
€ 300	/volleybal		
€ 310	prestatief		
€ 320	(2xtr+comp)		
€ 330			schaatsles
€ 340			1x/wk
€ 350			
€ 360			
€ 370			
€ 380			
€ 390	hockey: € 391		
€ 400			
€ 410			
€ 420	tennis met		
€ 430	les (2x/week)	zwemmen	
€ 440		prestatief	
€ 450			
€ 460			
€ 470	turnen		
€ 480	prestatief		
€ 490			
€ 500			
€ 510			
€ 520			
€ 530			
€ 540			
€ 550			
€ 560			
€ 570			
€ 580			
€ 590			
€ 600			
€ 610			
€ 620			
			ijshockey: € 875

5-4 Huur per sporter

Van verschillende sporten en verenigingen was informatie beschikbaar over de huur en het aantal actieve leden. Met die informatie is de huur per spelend lid vast te stellen. Tabel 5.3 geeft een overzicht.

Tabel 5.3 Huur per spelend lid

€ 62	rugby	excl kleedkamers/energie
€ 47-€ 87	tennis	excl kleedkamers/energie
€ 53-€ 106	voetbal	excl kleedkamers/energie
€ 77	veldhockey	excl kleedkamers/energie
€ 106	veld- en zaalhockey	
€ 110	atletiekbaan	excl kleedkamers/energie
€ 130-€ 157	volleybal/basketbal	competitie (NeVoBo/NBB)
€ 161-€ 218	korfbal	incl veld en hal
€ 173-€ 198	zwemmen/duiken	na verrekening zwembadsubsidie
€ 640-€ 1133	ijshockey en kunstschaatsen	niet primetime tijden

Bij de buitensporten ligt de huur per lid grofweg tussen de €50 en € 110. Bij volleybal en basketbal met bondscompetitie is range € 130-€ 160 per lid en korfbal zit daar weer boven met (afgerond) € 160-€220 huur per lid. De huur voor de zwem- en duikverenigingen zit op een niveau van € 175 tot € 200 per actief lid.

Bij de buitensporten heeft de vereniging nog meer lasten (en baten) behalve de huurlasten voor het veld of de baan. De kosten voor rente en afschrijving en onderhoud van een kleedkamer zijn met inzet van vrijwilligers globaal € 2.000 per kleedkamer per jaar. Energie was voor de Oekraïne-oorlog al een behoorlijke post. Bij voetbalverenigingen is € 50 per spelend lid niet ongebruikelijk en bij tennisverenigingen is dat € 20 per spelend lid, maar er zijn verenigingen waar dat hoger of lager is. Een verdubbeling van de energieprijzen betekent voor een voetbalvereniging met 300 spelende leden een lastenverhoging van € 15.000 per jaar. Naast kapitaallasten, kosten voor onderhoud en energie zijn er ook lasten voor schoonmaak, belastingen en heffingen en verzekering. De buitensporten hebben naast de extra lasten ook extra baten die binnensportverenigingen of zwem-/ijsverenigingen niet of beperkt hebben. Dat zijn inkomsten vanuit de kantine, sponsorinkomsten en baten van evenementen en acties.

Die verschillen maken het lastig om de huur per lid één op één te vergelijken. Wat we wel mogen concluderen, ook in combinatie met de contributies, is dat ijshockey en kunstschaatsen een zeer hoge huur per lid hebben en dat vertaalt zich ook in een zeer hoge contributie die de sporter betaalt. Bij zwemmen en duiken is de oorspronkelijke huur per lid duidelijk hoger dan in tabel 5.3, maar deze verenigingen ontvangen een subsidie op de zwembadhuur.

De ijshockeyvereniging Lions heeft aangegeven dat er onvoldoende ijstijd beschikbaar is voor de ijsverenigingen, waardoor ze niet kunnen groeien (geldt in ieder geval voor de Lions) en ze de (huur)kosten per lid daarom ook niet kunnen verlagen (meer leden zou efficiënter zijn).

6 Samenvatting en mogelijkheden

6.1 Samenvatting

Inleiding

Op verzoek van de gemeente Dordrecht is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de achtergrond van de tarieven van sportaccommodaties in de gemeente Dordrecht, de kostprijs, de dekkinggraad (huur ten opzichte van de kostprijs), de tarieven in de regio en in andere grotere gemeenten, de verenigingshuur per lid en de bijdrage (contributie) die sporters zelf betalen. Ook is in het onderzoek gekeken naar subsidies voor verenigingsaccommodaties en garantieregelingen.

Achtergrond tarieven gemeentelijke sportaccommodaties

Er zijn verschillende manieren om sporttarieven vast te stellen, zoals:

- historisch gegroeide tarieven
- tarieven op basis van een percentage van de kostprijs
- tarieven gebaseerd op (gelijke) bijdrage per gebruiker
- tarieven gebaseerd op tarieven in de regio
- tarieven rekening houdend met functionaliteit en gebruiksmogelijkheden.

Heel vaak is binnen gemeenten sprake van een combinatie waarop tarieven zijn vastgesteld: dus historisch gegroeid, deels rekening houdend met de kostprijs, met functionaliteit en met tarieven in de regio.

De opbouw of grondslag van de sporttarieven in Dordrecht is niet formeel gedocumenteerd. Op basis van diverse beleidsstukken en interviews is wel af te leiden dat kostprijs en toegankelijkheid een rol hebben gespeeld bij de tarieven, naast een historische ontwikkeling.

Voor de hoogte van de verschillende tarieven verwijzen we naar hoofdstuk 2 of tabel 6.1 en 6.2.

Subsidies voor clubaccommodaties

De gemeente Dordrecht kent enkele specifieke subsidies voor sportaccommodaties. Voor verenigingen die de zwembaden huren, ontvangen 37% subsidie van de gemeente op de huurprijs.

In het verleden kende Dordrecht een subsidie voor kleedruimten (50% van de norm-bouwkosten). Het is niet mogelijk om nog nieuwe aanvragen te doen. Er zijn nog enkele verenigingen die een bijdrage ontvangen, omdat de betaling van de subsidie plaats vindt in maximaal 30 jaarlijkse termijnen.

De stichtingen die de VHP-hallen exploiteren ontvangen een bijdrage van de gemeente en dat geldt ook voor de exploitanten van de Sportboulevard en overige zwembaden.

Er zijn gemeenten met subsidies voor verenigingen met eigen accommodaties. Dergelijke regelingen komen wel voor, maar zijn niet algemeen gangbaar. Sommige gemeenten bieden verenigingen extra subsidie voor verduurzaming van accommodaties. Er zijn ook gemeenten die de lokale OZB compenseren.

Landelijk is er één subsidie voor investeringen en onderhoud van sportaccommodaties en dat is de BOSA-subsidieregeling. Deze regeling bestaat vanaf 2019 en de aanleiding was om het wegvallen van de btw-af trek voor niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties te compenseren. De BOSA-regeling eindigt per 1 januari 2024. Er is nog geen duidelijkheid of en op welke wijze de regeling wordt voortgezet.

In de sport verleent de Stichting Waarborgfonds Sport borgstellingen op leningen van banken. De SWS stelt onder andere hypotheekrecht als eis. Daarop kan vanwege het Dordtse grondbeleid bij sportparken geen beroep worden gedaan. De gemeente Dordrecht hanteert daarom zelf borgstellingen en leningen.

Kostprijs en dekkingsgraad

In dit tarievenonderzoek is de kostprijs gebaseerd op normberekeningen. Daarmee bedoelen we dat de kostprijs is bepaald op basis van een reële ervaringscijfers en niet op basis van hetgeen in de begroting staat. De gemeentebegroting is meer een momentopname en een normberekening geeft een zuiverder beeld van de kostprijs.

De normberekeningen zijn gebaseerd op de situatie 2019-2021, dus voor de sterke stijging van de bouwpreizen en de buitengewone sterke stijging van de energieprijzen. De kostprijs liggen anno 2022 dus hoger dan de kostprijzen die hier zijn aangegeven en dat geldt in het bijzonder voor accommodaties met een hoog energieverbruik (zwembaden, ijshal). Het verenigingstarief bij de zwembaden is na verrekening van de zwembad-huursubsidie.

Bij de atletiekbaan ligt de dekkingsgraad op 10% en bij de honk- en softbalvelden rond de 15%.

De dekkingsgraad voor de voetbalvelden ligt tussen de 20% en 23%.

De dekkingsgraad voor de korfbalvelden bedraagt 27% en dat is ook ongeveer de dekkingsgraad voor de zwembaden voor de verenigingen (26%-27%).

Bij de binnensporten dekt de verenigingshuur globaal 25% tot 30% van de kostprijs.

Bij de hockeyvelden ligt de dekkingsgraad hoger (rekening houdend met afspraken tussen gemeente en DMHC), namelijk tussen de 33% en 47% afhankelijk van het type veld. De dekkingsgraad van de ijshal ramen wij ook op dat niveau (41%).

Tabel 6.1 Binnensporten + zwembaden + ijshal seizoen 2021-2022

	kostprijs/uur	tarief	dekkingsgraad
ijshal	*)		41%
25m bad	€ 320,18	€ 83,03	26%
50m bad	€ 640,35	€ 165,91	26%
25x10 doelgroepbad	€ 152,47	€ 41,55	27%
sporthal 28x48	€ 188,59	€ 42,63	23%
sporthal 24x44	€ 153,49	€ 42,63	28%
sportzaal 22x28	€ 98,60	€ 30,49	31%
gymzaal 14x22	€ 114,92	€ 14,20	12%
gymzaal 12x21	€ 94,27	€ 14,20	15%

Tabel 6.2 Buitensporten

	kostprijs/seizoen	tarief	dekkingsgraad
voetbal grasveld	€ 18.536	€ 4.348	23%
voetbal grasveld+verlichting	€ 21.529	€ 4.348	20%
voetbal kunstgras	€ 51.381	€ 11.467	22%
hockey zandveld	€ 25.719	€ 8.491	33%
hockey semiwater	€ 36.294	€ 16.967	47%
hockey water e layer	€ 51.331	€ 23.997	47%
hockey water met asfalt fundering	€ 55.726		
korfbal kunstgrasveld	€ 15.555	€ 4.186	27%

honkbalveld	€ 52.975	€ 7.752	15%
softbalveld	€ 23.992	€ 3.366	14%
atletiekbaan	€ 109.002	€ 10.657	10%

Contributiever verschillen

De contributies van verenigingssporten lopen sterk uiteen: globaal van € 50 tot € 900 per jaar. De contributies bij de binnensporten (volleybal/basketbal) met 2x trainen en een wedstrijd zijn duidelijk hoger dan bij voetbal. Prestatief turnen en zwemmen hanteren nog hogere contributies en de hoogste contributies gelden voor ijshockey en kunstschaatsen (bij kunstschaatsen betaalt de sporter zelf de trainer).

Gemeentehuur per verenigingslid

Bij de buitensporten ligt de huur per lid grofweg tussen de €50 en € 110. Bij volleybal en basketbal met bondscompetitie is de range € 130-€ 160 per lid en korfbal zit daar weer boven met (afgerond) € 160-€220 huur per lid. De huur voor de zwem- en duikverenigingen zit op een niveau van € 175 tot € 200 per actief lid.

Bij de buitensporten heeft de vereniging nog meer lasten (en baten) behalve de huurlasten voor het veld of de baan. Naast kapitaallasten, kosten voor onderhoud en energie zijn er ook lasten voor schoonmaak, belastingen en heffingen en verzekering. De buitensporten met een kantine hebben naast de extra lasten ook extra baten vanuit de kantine, sponsorinkomsten en baten van evenementen en acties. Door die verschillen is het lastig om de huur per lid één op één te vergelijken. Wat we wel mogen concluderen, ook in combinatie met de contributies, is dat ijshockey en kunstschaatsen een zeer hoge huur per lid hebben en dat vertaalt zich ook in een zeer hoge contributie die de sporter betaalt. Bij zwemmen en duiken is de oorspronkelijke huur per lid ook betrekkelijk hoog, maar deze verenigingen ontvangen een subsidie op de zwembadhuur.

Tabel 6.3 Huur per spelend lid

€ 62	rugby	excl kleedkamers/energie
€ 47-€ 87	tennis	excl kleedkamers/energie
€ 53-€ 106	voetbal	excl kleedkamers/energie
€ 77	veldhockey	excl kleedkamers/energie
€ 106	veld- en zaalhockey	
€ 110	atletiekbaan	excl kleedkamers/energie
€ 130-€ 157	volleybal/basketbal	competitie (NeVoBo/NBB)
€ 161-€ 218	korfbal	incl veld en hal
€ 173-€ 198	zwemmen/duiken	na verrekening zwembadsubsidie
€ 640-€ 1133	ijshockey en kunstschaatsen	niet primetime tijden

6.2 Ontwikkelingen die relevant zijn voor tarieven en subsidies in de sport

We beschrijven een aantal landelijke ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op tarieven en/of subsidies ten behoeve van accommodaties.

- Flexibilisering sport en bewegen. Een algemene ontwikkeling is dat de sportdeelname redelijk stabiel is maar dat de wijze waarop we sporten en bewegen wel verandert. Het aandeel mensen dat ongebonden, anders georganiseerd en/of bij een commerciële aanbieder sport neemt toe en het aandeel verenigingssport neemt langzaam af. Veel gemeenten buigen zich over de vraag of sportparken intensiever zijn te gebruiken, ook door niet-verenigingen? Het openstellen van velden wordt veel toegepast. Hoe daarbij moet worden omgegaan met vernielingen door publiek gebruik is bij openstelling altijd een punt van aandacht. Ook zien we initiatieven waarbij een sportpark meer wordt geïntegreerd in een landelijke of stedelijke omgeving (stadspark).
- Dat de georganiseerde sport onder druk staat geldt in het algemeen voor de binnensport wat zwaarder dan voor de buitensport. Het kunnen beschikken over een eigen home om leden, ouders, sponsors te ontmoeten is belangrijk voor verenigingen.
- Door Covid-19 is de sportdeelname landelijk fors afgenomen. Het aantal mensen dat wekelijks sport daalde in 2021 opnieuw met 800.000 ten opzichte van het jaar ervoor. Er is een directe relatie tussen de drie lockdowns en de wekelijkse sportdeelname van Nederlanders. Tijdens elke lockdown daalde de sportdeelname. Wanneer we kijken naar de lidmaatschapscijfers – het aantal mensen dat sport bij een sportclub – dan is er een grote toename van het aantal leden bij vier sportbonden (De Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond, de Koninklijke Wandel Bond Nederland, de Nederlandse Golf Federatie en Sportvisserij Nederland). Laten we deze vier bonden buiten beschouwing dan zie je dat de lidmaatschapscijfers bij veruit de meeste sportbonden, net als in de voorgaande jaren, teruglopen.
- Bonden spelen in op flexibilisering. In de buitensport is de KNVB jaren terug begonnen met 7x7 voetbal op vrijdagavond (vaak eens per 2 of 3 weken een toernooiavond). Deze competitie is erg succesvol. De KNHB heeft nu ook het initiatief genomen om op vrijdagavond een 7x7 competitie te starten, waarbij teams zich per kwartaal kunnen inschrijven.
- Een belangrijke ontwikkeling in het veldvoetbal is de verschuiving van zondag naar de zaterdag als speeldag. Het houdt de zondag vrij voor familie/gezin en het is ook mogelijk om zaterdagavond uit te gaan. Door de afname van zondagteams worden de reisafstanden ook weer groter op zondag en dat versterkt de verschuiving naar zaterdagvoetbal. Doordat meer teams op zaterdag spelen groeit de druk op de accommodaties op zaterdag, terwijl op zondag de accommodaties nauwelijks of niet worden bespeeld. Vanuit efficiënt gebruik van maatschappelijk vastgoed is dat geen goede ontwikkeling. Het helpt wanneer verenigingen en bonden bereid zijn ook bijvoorbeeld de vrijdagavond te benutten voor wedstrijden. In Vlaanderen is het overigens heel gebruikelijk dat voetbalverenigingen door de week competitiewedstrijden spelen. Meer velden aanleggen op de zaterdag is geen optie voor de gemeente in verband met de beschikbare ruimte en om efficiënt om te gaan met maatschappelijke voorzieningen.
- Verduurzaming van sportaccommodaties is een trend die al jaren in gang is gezet. Er zijn gemeenten die specifieke subsidieregelingen hebben om led-verlichting of andere verduurzamingsinitiatieven te steunen. De Groene Club is een initiatief dat is gestart vanuit de KNVB, maar beschikbaar is voor alle sportverenigingen. De Groene Club licht een verenigingsaccommodatie kosteloos door en geeft aan waar de besparingsmogelijkheden liggen.

- Landelijk zien we een toename van gemeenten die het eigendom van kleedkamers overdragen aan verenigingen. De twee belangrijkste ontwikkelingen daarachter zijn gemeentelijke herindelingen (uniform beleid) en bezuinigingsoperaties.- De ervaring van Drijver en Partners is dat vele jaren na privatisering verenigingen behoefte hebben aan renovatie of nieuwbouw. Sommige gemeente hebben hiervoor subsidieregelingen. Landelijk heeft de BNG een sportlening met een lage rente indien gemeente en SWS garant staan voor de lening.

6.3 Sturen op beleidsdoelen via tarieven en subsidies

Sturen met tarieven in de binnensport

De meeste gemeente hanteren één uurtarief voor een sporthal en één uurtarief voor een gymzaal. Vrij gangbaar is dat voor grote sporthallen (bijvoorbeeld 28x48 meter zaal) wel een hoger tarief geldt dan voor een standaard sporthal van 24x44 meter. Er zijn gemeenten die een binnensporttarief hanteren voor het weekend en voor door de week of een tarief voor wedstrijden en een tarief voor trainingen. Het werken met een hoger tarief voor grotere sporthallen is ingegeven door de hogere exploitatiekosten. Bij een hoger tarief voor weekendgebruik geldt hetzelfde (personeelskosten zijn hoger).

Er zijn verschillende initiatieven geweest om te bezien of via tarieven de bezetting van accommodaties kan worden verbeterd. De gemeente Utrecht heeft daarvoor een pilot uitgevoerd onder binnensportaccommodaties en deze ook geëvalueerd. Uit de evaluatie bleek dat een verlaagd tarief voor daluren bij sporthallen nauwelijks werkte, omdat gedurende de daluren of de trainers niet beschikbaar zijn of de sporters niet. Bij gymzalen was de uitkomst positiever. In Utrecht bleek dat er diverse maatschappelijke organisaties waren, die activiteiten konden verplaatsen naar gymzalen met een lage bezetting (en lager tarief). Het hanteren van een daltarief of verlaagd tarief, naast een gewoon tarief, kan dus in sommige situaties aantrekkelijk zijn.

Bij sporthallen is de ervaring dat richtlijnen voor inroostering en verhuur het meest geschikt zijn om te sturen op een goede bezetting. Veel gemeenten hanteren bijvoorbeeld dat op primetime uren (vaak 18.00 uur-22.00 uur) een sporthal alleen volledig (dus niet in delen) gehuurd kan worden. Een andere keuze is bijvoorbeeld om sporten met een jaarrond sportbehoefte (volleybal, gymnastiek, badminton et cetera) voorrang te geven boven sporten met een tijdelijke behoefte (korfbal, zaal hockey). Ook worden er 'richtlijnen' gesteld aan het aantal sporters dat gebruik maakt van een hal om te voorkomen dat verenigingen een uur 'vasthouden' omdat ze anders het jaar erop dat uur kwijt zijn.

Onze ervaring is dat een goede bezetting in de eerste plaats wordt verkregen door een goede accommodatieplanning. Dat wil zeggen een planning/visie van de benodigde sporthallen in nauwe afstemming met onderwijs (sport in de avond en weekend en onderwijs overdag). Daarna helpen regels bij verhuur en inroostering. De impact van tarieven op bezetting komt pas op de derde plaats. Het belang van een goede accommodatieplanning (sport en onderwijs) is ook benadrukt bij de Startnotitie Toekomst Verenigingshallenplan (VHP) 2.0 (2021-0087760).

Sturen met tarieven in de buitensport

Bij de binnensport hanteren gemeenten in doorsnee een uurtarief voor een sporthal of gymzaal. In de buitensport zijn er verschillende stelsel, zoals:

- een tarief per veld/baan per seizoen.
- een tarief per uur (of een tarief voor wedstrijddag en training per uur)
- een exploitatiebijdrage en geen huur bij verzelfstandigde verenigingen.

Het tarief per wedstrijddag en per traininguur

- biedt meer ruimte voor nieuwe initiatieven
- maakt het mogelijk om een kunstgrasveld door verschillende verenigingen te gebruiken (maandag, dinsdag...)
- voorkomt claimedrag en onderverhuur (zonder toestemming).

Een tarief per uur heeft ook nadelen, want het is fraudegevoeliger en er is een controle nodig. In Groningen (stad) worden verhuuropgaven bijvoorbeeld vergeleken met planningsnormen en controle op locatie is natuurlijk ook mogelijk.

Sturen met subsidies

Subsidies zijn bij uitstek bedoeld om beleidsdoelen te ondersteunen, die zonder subsidie niet worden verwezenlijkt. Twintig jaar terug hadden gemeenten een breed pallet aan sportsubsidies: een algemene jeugdledensubsidie, een sportevenementensubsidie, een subsidie voor jubilea, subsidie voor topsport, subsidie voor minder validen, subsidie voor kaderopleidingen et cetera. In de loop der jaren zijn veel subsidies in de sport verdwenen of beperkt tot een enkele regeling. Overheden willen subsidies ook veel meer koppelen aan een concreet beleidsdoel. Een subsidie per lid of jeugdlid is vooral een waarderingssubsidie en de bijdrage van de subsidie per lid voor het sportbeleid is heel indirect en weinig concreet. Omdat het afschaffen van een jeugdledensubsidie politiek gevoelig ligt, bestaat deze vorm nog steeds in diverse gemeenten.

6.4 Adviezen aanpassingen subsidies en tarieven

Het aanpassen van sporttarieven is in het algemeen geen dossier dat op veel sympathie kan rekenen. Tarieven worden zelden naar beneden bijgesteld, dus het gaat meestal om een lastenverzwaring voor de verenigingen of een deel daarvan. Het huidige momentum is om twee reden bijzonder precair:

- een groot deel van de sportverenigingen (landelijk) heeft te maken gehad met een afname van leden door drie lockdowns en verenigingen hebben ingeteerd op hun vermogen door vooral minder kantine-inkomsten, maar ook afname van leden en sponsoren;
- juist nu het verenigingsleven in de eerste helft van 2022 weer leek te normaliseren, hebben we te maken met een hoge inflatie en sterk stijgende energieprijzen in het bijzonder.

Rekening houdend met de hiervoor genoemde ontwikkelingen, geven we de volgende adviezen in overweging.

1. Het sporthaltarief in Dordrecht is erg laag ten opzichte van regiogemeenten en andere grotere gemeenten. Het tarief tot 6 maanden huur is € 49,70 en het tarief na 6 maanden bedraagt € 29,50 per uur. Bij 40 weken huur komt het tarief uit op € 42,63 en dat is globaal € 10 lager per uur in de regio en andere grotere gemeenten. We adviseren het verlaagde tarief na 6 maanden (26 weken) gefaseerd af te bouwen en gewoon 1 uurtarief te hanteren van € 49,70 prijspeil 2022.
2. Bij grotere sporthallen kan een hoger tarief worden toegepast, omdat een grotere oppervlakte van de hal doorwerkt in de kostprijs, maar ook meer sportruimte biedt.
3. Bij buitensport (met name voetbal) is een pilot te overwegen waarbij een vast seizoenstarief geldt voor een wedstrijddag en trainingsgebruik op uurbasis wordt verrekend.
4. Voor de verschillende type hockeyvelden geldt volgens het tarievenoverzicht eenzelfde tarief (€ 8.491). Feitelijk klopt dat niet omdat gemeente en DMHC in de periode 2012-2017 afspraken hebben gemaakt waardoor DMHC meer betaalt dan het standaardtarief voor opwaardering naar (2) semiwater en een volwaterveld. Ons advies is afzonderlijke tarieven vast te stellen voor een zandingestrooid kunstgrasveld, een semi waterveld en een volwaterveld (eventueel met onderscheid naar fundering).

5. Ijshockey en kunstschaatsen zijn landelijk en in Dordrecht de sporten met de hoogste huurtarieven per sporter en de hoogste contributies/eigen bijdrage voor de sporter. Dat komt door de duurdere accommodaties en het aantal sporters dat tegelijk gebruik kan maken van de accommodatie. Voor de zwembadhuur hanteert de gemeente een huursubsidie voor zwemverenigingen. Voor de ijsporten is die subsidie er niet. Een gemeente hoeft niet alle sporten in gelijke mate te ondersteunen. Verenigingszwemmen is een bredere sport qua beoefening dan ijshockey of kunstschaatsen. Dit is een politiek-bestuurlijke keuze. Tussen geen of 37% subsidie, bestaan nog tussenvormen.
6. De Groene Club is een initiatief van de KNVB maar door landelijke subsidiegelden beschikbaar voor alle sportverenigingen. De Groene Club adviseert verenigingen (kosteloos) om de accommodatie te verduurzamen met concreet inzicht in de kosten en terugverdientijd van diverse maatregelen. Wij adviseren alle verenigingsaccommodaties door te lichten met hulp van De Groene Club.
7. Van oudsher heeft het grootste deel van de gemeenten geen bemoeienis met tennis (zoals ook in Dordrecht). In sommige gemeenten is dat beleid aangepast in die zin dat tussen geen bemoeienis of heel veel bemoeienis (bijvoorbeeld voetbal), ook tussenvormen mogelijk zijn, door bijvoorbeeld een bepaalde bijdrage te geven bij renovaties (zie ook punt 8).
8. De gemeente kan voor verduurzaming van verenigingsaccommodaties een bijdrageregeling overwegen. Ook de lage rentelening van de BNG is een mogelijkheid met dien verstande dat de gemeente dan volledig garant moet staan in plaats van een gezamenlijke garantstelling met de Stichting Waarborgfonds Sport. De gemeentelijke beleidsnota garantstelling en leningen (2021) biedt mogelijkheden voor investeringen in verenigingsaccommodaties.